

CZU: 342.511:355.02

DOI 10.5281/zenodo.7625437

ATRIBUȚIILE PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA ÎN DOMENIUL APĂRĂRII

Serghei SÎRBU,
doctorand

În acest articol sunt analizate atribuțiile Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării. Președintele țării noastre este comandantul suprem al forțelor armate. În acest sens, el poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau generală. În acest caz, aprobarea prealabilă din partea Legislativului reprezintă o garanție împotriva arbitrarului și constituie un control ex-ante. De asemenea, s-a reținut că în caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea atacului, declară stare de război și le aduce, neîntârziat, la cunoștința Parlamentului. Dacă organul legislativ suprem al statului nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii. În această situație, controlul din partea Parlamentului este unul post factum.

Cuvinte-cheie: Președintele Republicii Moldova, comandat suprem, apărare, agresiune, forțe armate.

POWERS OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE FIELD OF DEFENSE

Serghei SÎRBU,
PhD student

This article analyzes the powers of the President of the Republic of Moldova in the field of defense. The President of the Republic of Moldova is the supreme commander of the armed forces. In this sense, the President of the Republic of Moldova can declare, with the prior approval of the Parliament, partial or general mobilization. In this case, the prior approval of the Parliament, guarantees against arbitrariness and constitutes an ex-ante control. It was also noted that in case of armed aggression directed against the country, the President of the Republic of Moldova takes measures to reject the aggression, declares the state of war and brings them to the attention of the Parliament without delay. If the Parliament is not in session, it convenes by right within 24 hours of the start of the aggression. In this situation, control by Parliament is post factum.

Keywords: President of the Republic of Moldova, supreme commander, defense, aggression, armed forces.

Introducere. Atribuțiile Președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării sunt reglementate, la nivel constituțional, de art. 87 din Constituție.

Alineatul (1) al acestui articol prevede că Președintele Republicii Moldova este comandantul suprem al forțelor armate. În literatura de specialitate se afirmă următoarele: „calitatea Președintelui de comandant al forțelor armate își găsește explicația în atribuția constituțională de garant al independenței și integrității teritoriale a statului” [5, p. 795]. Într-adevăr, faptul că Președintele țării este garantul independenței și al integrității teritoriale justifică atribuirea calității de comandant suprem al forțelor armate.

Metode și materiale aplicate. Acest studiu a fost elaborat ținându-se cont de pre-

Introduction. The powers of the President of the Republic of Moldova in the field of defense are regulated, at the constitutional level, by art. 87 of the Constitution.

Paragraph (1) of this article provides that the President of the Republic of Moldova is the supreme commander of the armed forces. The specialized literature states the following: „the quality of the President as commander of the armed forces finds its explanation in the constitutional attribution of guarantor of the independence and territorial integrity of the state” [5, p. 795]. Indeed, the fact that the President of the country is the guarantor of independence and territorial integrity justifies the assignment of the quality of supreme commander of the armed forces.

Methods and materials applied. This study was developed by taking into account the normative provisions, specialized literature

vederile normative, literatura de specialitate și jurisprudența Curții Constituționale în materie. În acest sens, au fost utilizate mai multe metode de investigare științifică specifice dreptului constituțional: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. În acest articol ne-am propus ca scop efectuarea unei cercetări aprofundate a atribuțiilor președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării.

Rezultate obținute și discuții. În opinia Curții Constituționale, noțiunea „forțele armate” poate fi interpretată corect, avându-se în vedere atât textul art. 87 al Constituției Republicii Moldova, cât și definițiile la acest capitol din actele internaționale la care Republica Moldova este parte [2].

În acest sens, potrivit art. 43 din Protocolul adițional nr. 1 la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale, „forțele armate ale unei Părți se compun din toate forțele, toate grupurile și toate unitățile armate și organizate ce sunt puse sub comandă, care răspund de conduita subordonaților săi față de această Parte (...)” [6].

Ținând cont de această definiție, Curtea Constituțională a apreciat că forțele armate ale Republicii Moldova cuprind: Armata Națională și toate grupurile și unitățile armate subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Securității Naționale (în prezent – Ministerul Apărării – n.a.) și Departamentului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (în prezent – Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne – n.a.) [2].

Totuși, trebuie de remarcat că această constatare a fost făcută în contextul unui cadru normativ existent în Republica Moldova în 1996. De atunci lucrurile au evoluat. Astfel, conform art. 9 alin. (1) din Legea nr. 345 din 25 iulie 2003 cu privire la apărarea națională [1], forțele destinate apărării naționale sunt Forțele Armate compuse din Armata Națională și Inspectoratul General de Carabinieri.

Având în vedere că Președintele Republicii Moldova, fiind șeful statului, este și comandantul suprem al forțelor armate, care poartă răspundere personală pentru capacitatea de apărare a statului și capacitatea de luptă a

and the jurisdiction of the Constitutional Court in the matter. In this sense, several scientific investigation methods specific to constitutional law were used: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, etc.

The purpose of the research. In this paper, we aimed to carry out an in-depth investigation of the duties of the President of the Republic of Moldova in the field of defense.

Results obtained and discussions. In the opinion of the Constitutional Court, the notion of „armed forces” can be interpreted correctly, considering both the text of art. 87 of the Constitution of the Republic of Moldova, as well as the definitions in this chapter from the international documents to which the Republic of Moldova is a party [2].

In this respect, according to art. 43 of Additional Protocol no. 1 of the Geneva Conventions of August 12, 1949 regarding the protection of victims of international armed conflicts, „the armed forces of a Party are composed of all forces, all groups and all armed and organized units that are placed under command, which are responsible for the conduct of their subordinates towards on this side (...)” [6].

Taking into account this definition, the Constitutional Court considered that the armed forces of the Republic of Moldova include: the National Army and all armed groups and units subordinate to the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of National Security (currently – the Ministry of Defense – n.a.) and the Department of Civil Protection and Situations Exceptional (currently – Civil Protection and Emergency Situations Service within the Ministry of Internal Affairs – n.a.) [2].

However, it should be noted that this finding was made in the context of a normative framework existing in the Republic of Moldova in 1996. Since then, things have evolved. Thus, according to art. 9 para. (1) from Law no. 345 of July 25, 2003 regarding national defense [1], the forces intended for national defense are the Armed Forces composed of the National Army and the General Inspectorate of the Carabinieri.

Considering that the President of the Republic of Moldova, being the head of state, is also the supreme commander of the armed forces, who bears personal responsibility for the defense capacity of the state and the fighting capacity of the armed forces, the Constitu-

forțelor armate, Curtea Constituțională a decis în Hotărârea nr. 15b din 16 decembrie 1996 cu privire la interpretarea articolului 87 din Constituție că Președintele Republicii Moldova este în drept să conducă Ministerul Apărării. Desigur, în limitele atribuțiilor șefului statului în domeniul apărării, prevăzute în Constituție și actele normative, care nu contravin Legii Supreme [2]. În această situație ar putea apărea probleme legate de rolul Ministrului Apărării. Totuși, atribuțiile sunt delimitate.

În continuare, potrivit art. 87 alin. (2) din Constituție, Președintele Republicii Moldova poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau generală. În acest caz, aprobarea prealabilă din partea Parlamentului reprezintă o garanție împotriva arbitrariului și constituie un control *ex-ante*.

În contrast, art. 87 alin. (3) din Constituție stabilește că în caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Președintele Republicii Moldova ia măsuri pentru respingerea agresiunii, declară stare de război și le aduce, neîntârziat, la cunoștința Parlamentului. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii. În această situație, controlul din partea Legislativului este unul *post factum*.

În Federalistul nr. 4, J. Jay menționează următoarele: „Calitatea președintelui american de comandant suprem se explică prin atribuția sa de a respinge atacurile neașteptate, însă dincolo de această responsabilitate, președintele trebuie să aștepte confirmarea Congresului. Acest titlu al președintelui american reprezintă o figură care menține supremația civilă față de cea militară. Persoana care conduce forțele armate este, așadar, președintele civil, nu un militar de carieră. Președintele este comandantul suprem al armatei nu pentru că ar fi versat în arta războiului, ci pentru că trebuie să mențină armata în subordinea puterii civile” [4, § 33].

Aceste explicații pot fi ajustate corespunzător și în raport cu președintele Republicii Moldova.

Totodată, Constituția Republicii Moldova nu precizează prin care act președintele statului aduce, neîntârziat, la cunoștința Parlamentului despre măsurile întreprinse pentru respingerea agresiunii. În schimb, remarcăm că art. 92 alin. (3) din Constituția României prevede că în

Constituțional Court decided in Judgment no. 15b of December 16, 1996 regarding the interpretation of Article 87 of the Constitution of the Republic of Moldova that the President of the Republic of Moldova has the right to lead the Ministry of Defense. Of course, within the limits of the powers of the head of state in the field of defense, provided for in the Constitution and normative acts, which do not contravene the Supreme Law [2]. In this situation, problems related to the role of the Minister of Defense could arise. However, the powers are delimited.

Next, according to art. 87 para. (2) of the Constitution, the President of the Republic of Moldova can declare, with the prior approval of the Parliament, partial or general mobilization. In this case, prior approval by Parliament is a guarantee against arbitrariness and constitutes an *ex-ante* control.

In contrast, art. 87 para. (3) of the Constitution establishes that in case of armed aggression directed against the country, the President of the Republic of Moldova takes measures to reject the aggression, declares a state of war and brings them to the attention of the Parliament without delay. If the Parliament is not in session, it convenes by right within 24 hours of the start of the aggression. In this situation, control by Parliament is *post factum*.

In the Federalist no. 4, J. Jay mentions the following: „The quality of the American President as supreme commander is explained by his attribution to repel surprise attacks, but beyond this responsibility, the President must wait for the confirmation of Congress. This title of the American President represents a figure who maintains civilian supremacy over the military. The person who leads the armed forces is, therefore, the civilian President, not a career military man. The president is the supreme commander of the army not because he is versed in the art of war, but because he has to keep the army subordinate to the civilian power” [4, § 33].

These explanations can be adjusted accordingly in relation to the President of the Republic of Moldova.

At the same time, the Constitution of the Republic of Moldova does not specify by which act the President of the Republic of Moldova brings, without delay, to the knowledge of the Parliament about the measures taken to reject the aggression. Instead, we note that art. 92 para.

caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, președintele României ia măsuri pentru respingerea agresiunii și le aduce neîntârziat la cunoștință Parlamentului, printr-un mesaj. Pentru o mai mare claritate, considerăm că și în art. 87 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova ar trebuie de precizat acest aspect. Astfel, propunem *de lege ferenda* completarea art. 87 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova cu expresia „printr-un mesaj” după cuvântul „Parlamentului”.

Nu în ultimul rând, art. 87 alin. (4) din Constituție prevede că președintele Republicii Moldova poate lua și alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice, în limitele și în condițiile legii.

Textul „în limitele și în condițiile legii” din articolul citat ne sugerează ideea că Parlamentului îi revine competența să stabilească care sunt alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice ce pot fi luate de către președintele Republicii Moldova.

Trebuie de precizat că președintele țării poate lua măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice ținând cont de faptul că Republica Moldova este un stat neutru (art. 11 din Constituție).

În Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 2 mai 2017 privind interpretarea articolului 11 din Constituție se menționează că „neutralitatea modernă nu exclude cooperarea cu membrii alianțelor sau cu alianțele militare în scopul consolidării capacității de apărare a Republicii Moldova, atâta timp cât aceștia pot să convină asupra problemelor-cheie. În acest context de parteneriat, operațiunile de menținere a păcii sunt perfect compatibile cu neutralitatea” [3].

Mai mult, Curtea Constituțională a hotărât că „în sensul art. 11 din Constituție coroborat cu art. 1 alin. (1), 3 și 8 din Constituție:

– ocupația militară a unei părți a teritoriului Republicii Moldova în momentul declarării neutralității, precum și lipsa recunoașterii și a garanțiilor internaționale ale acestui statut, nu afectează validitatea prevederii constituționale referitoare la neutralitate;

– în cazul unor amenințări în adresa valorilor fundamentale constituționale, precum independența națională, integritatea teritorială sau securitatea statului, autoritățile Republi-

(3) of the Romanian Constitution provides that in case of armed aggression directed against the country, the President of Romania takes measures to reject the aggression and brings them to the attention of the Parliament without delay, through a message. For greater clarity, we consider that in art. 87 para. (3) of the Constitution of the Republic of Moldova should specify this aspect. Thus, we propose by law the addition of art. 87 para. (3) of the Constitution of the Republic of Moldova with the expression „through a message” after the word „Parliament”.

Last but not least, art. 87 para. (4) of the Constitution provides that the President of the Republic of Moldova can take other measures to ensure national security and public order, within the limits and conditions of the law.

The text „within the limits and under the conditions of the law” in the cited article suggests the idea that the Parliament has the competence to determine what other measures to ensure national security and public order can be taken by the President of the Republic of Moldova.

It should be noted that the President of the Republic of Moldova can take measures to ensure national security and public order, taking into account the fact that the Republic of Moldova is a neutral state (art. 11 of the Constitution).

In the Judgment of the Constitutional Court no. 14 of May 2, 2017 regarding the interpretation of Article 11 of the Constitution states that „modern neutrality does not exclude cooperation with members of alliances or with military alliances in order to strengthen the defense capacity of the Republic of Moldova, as long as they can agree on the key issues. In this partnership context, peacekeeping operations are perfectly compatible with neutrality” [3].

Moreover, the Constitutional Court decided that „in the sense of art. 11 of the Constitution in conjunction with art. 1 paragraph (1), 3 and 8 of the Constitution:

– the military occupation of a part of the territory of the Republic of Moldova at the time of the declaration of neutrality, as well as the lack of recognition and international guarantees of this status, do not affect the validity of the constitutional provision regarding neutrality;

– in case of threats to fundamental constitutional values, such as national independence, territorial integrity or state security, the authorities of the Republic of Moldova are obliged to

cii Moldova sunt obligate să ia toate măsurile necesare, inclusiv de ordin militar, care i-ar permite să se apere eficient împotriva acestor amenințări;

– dislocarea pe teritoriul Republicii Moldova a oricăror trupe sau baze militare, conduse și controlate de către state străine, este neconstituțională;

– participarea Republicii Moldova la sisteme colective de securitate, asemenea sistemului de securitate al Națiunilor Unite, operațiuni de menținere a păcii, operațiuni umanitare etc., care ar impune sancțiuni colective împotriva agresorilor și infractorilor de drept internațional, nu este în contradicție cu statutul de neutralitate” [3].

Prin urmare, atribuțiile constituționale ale președintelui Republicii Moldova în domeniul apărării trebuie privite prin prisma raționamentelor ilustrate mai sus.

Alte atribuții ale președintelui țării în domeniul apărării sunt prevăzute în Legea nr. 345 din 25 iulie 2003 cu privire la apărarea națională. Conform art. 25 alin. (2) din Legea menționată, Președintele Republicii Moldova are următoarele atribuții:

a) exercită conducerea generală a sistemului național de apărare și coordonează activitatea autorităților administrației publice în domeniul apărării naționale;

a¹) inițiază procesul de elaborare:

- a strategiei securității naționale;
- a strategiei naționale de apărare;

b) prezintă Parlamentului spre aprobare proiectele:

- strategiei securității naționale;
- strategiei naționale de apărare;
- structurii generale și efectivele componentelor Forțelor Armate;

– regulamentul disciplinei militare;

c) aprobă:

– regulamentul Consiliului Suprem de Securitate;

– regulamentul Statului Major General;

– programele și planurile privind construcția și dezvoltarea Forțelor Armate;

– planul de mobilizare a Forțelor Armate;

– planul de întreținere a Forțelor Armate;

– regulamentele militare;

– componența Colegiului militar al Minis-

take all necessary measures, including military measures, which would allow them to effectively defend themselves against these threats;

– the deployment on the territory of the Republic of Moldova of any troops or military bases, led and controlled by foreign states, is unconstitutional;

– the participation of the Republic of Moldova in collective security systems, such as the United Nations security system, peace-keeping operations, humanitarian operations, etc., which would impose collective sanctions against aggressors and criminals under international law, is not in contradiction with the neutrality status” [3].

Therefore, the constitutional powers of the President of the Republic of Moldova in the field of defense must be viewed through the lens of the reasoning illustrated above.

Other powers of the President of the Republic of Moldova in the field of defense are provided for in Law no. 345 of July 25, 2003 regarding national defense. According to art. 25 para. (2) from the aforementioned Law, the President of the Republic of Moldova has the following powers:

a) exercise the general leadership of the national defense system and coordinate the activity of public administration authorities in the field of national defense;

a¹) initiates the elaboration process:

- of the national security strategy;
- of the national defense strategy;

b) presents the drafts to the Parliament for approval:

- the national security strategy;
- the national defense strategy;
- the general structure and effectiveness of

the components of the Armed Forces;

– the regulation of military discipline;

c) approve:

– the regulation of the Supreme Security Council;

– the regulation of the General Staff;

– the programs and plans regarding the construction and development of the Armed Forces;

– the Armed Forces mobilization plan;

– the plan for the use of the Armed Forces;

– military regulations;

– the composition of the Military College of the Ministry of Defense;

terului Apărării;

d) coordonează activitatea de colaborare militară internațională;

e) efectuează conducerea generală privind acumularea resurselor pentru necesitățile sistemului național de apărare;

f) emite decrete privind încorporarea cetățenilor în serviciul militar în termen și în cel cu termen redus și trecerea lor în rezervă;

g) poartă tratative, încheie tratate internaționale în domeniul militar în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului;

h) înaintează Parlamentului propuneri privind participarea cu efective, armament și tehnică militară la operațiuni internaționale de menținere a păcii sau în scopuri umanitare;

i) numește în și destituie din funcție, în modul stabilit de legislație, la propunerea Guvernului, ofițerii Comandamentului Suprem al Forțelor Armate, cu excepția Comandantului general al Inspectoratului General de Carabinieri;

j) acordă grade militare supreme prevăzute de lege;

k) îndeplinește alte atribuții în domeniul apărării naționale prevăzute de legislație.

În legătură cu aprobarea strategiei naționale de apărare pentru anii 2018-2022 a fost sesizată Curtea Constituțională [7], solicitându-se explicarea următoarelor aspecte:

a) Este competent Parlamentul să adopte documente de politici privind apărarea națională în lipsa acordului comandantului suprem al Forțelor Armate și/sau al Guvernului?

b) Poartă răspundere personală președintele Republicii Moldova pentru capacitatea de apărare a statului?

c) Este competent președintele Republicii Moldova, având în vedere atribuțiile sale în domeniul apărării, să aprobe alte măsuri privind securitatea și apărarea națională, care nu au fost incluse și/sau nu au fost aprobate de către Parlament?

Cu privire la întrebările care i-au fost adresate prin sesizare, Curtea Constituțională a considerat că acestea trebuie să fie reformulate. Instanța de control constituțional a precizat că problema din prezentul caz nu este de a ști dacă președintele Republicii Moldova dispune de competențe în domeniul militar, pentru că

d) coordonează activitatea de internațională militară colaborare;

e) carries out general management regarding the accumulation of resources for the needs of the national defense system;

f) issue decrees regarding the incorporation of citizens into full-time and short-term military service and their transfer to the reserve;

g) carries out negotiations, concludes international treaties in the military field on behalf of the Republic of Moldova and presents them, in the manner established by law, for ratification by the Parliament;

h) submits proposals to the Parliament regarding the participation with troops, armaments and military equipment in international peacekeeping operations or for humanitarian purposes;

i) appoints and dismisses, in the manner established by the legislation, at the proposal of the Government, the officers of the Supreme Command of the Armed Forces, with the exception of the General Commander of the General Inspectorate of Carabinieri;

j) grants supreme military ranks provided by law;

k) performs other duties in the field of national defense provided by the legislation.

In connection with the approval of the national defense strategy for the years 2018-2022, the Constitutional Court was referred [7], requesting an explanation of the following aspects:

a) Is Parliament competent to adopt national defense policy documents without the consent of the Supreme Commander of the Armed Forces and/or the Government?

b) Does the President of the Republic of Moldova bear personal responsibility for the defense capacity of the state?

c) Is the President of the Republic of Moldova competent, considering his attributions in the field of defense, to approve other measures regarding national security and defense, which were not included and/or were not approved by the Parliament?

Regarding the questions that were addressed to it through referral, the Constitutional Court considered that they must be reformulated. The constitutional control court specified that the problem in the present case is not to know whether the President of the Republic of Moldova has powers in the military field, because he clear-

dispune în mod clar de anumite competențe în acest domeniu, ci cum pot fi realizate acestea. În consecință, Curtea Constituțională a considerat [4, § 20] că este necesar să se ofere un răspuns la următoarele întrebări:

a) Dacă Parlamentul dispune de competențe în domeniul apărării naționale și dacă adoptarea strategiei naționale de apărare reprezintă o astfel de competență?

b) Dacă Parlamentul este competent să adopte documente de politici privind apărarea națională în lipsa acordului președintelui Republicii Moldova și/sau al Guvernului?

c) Care sunt limitele răspunderii președintelui Republicii în materie de capacitate de apărare a statului?

d) Este președintele Republicii Moldova competent să aprobe alte măsuri privind securitatea și apărarea națională, care nu au fost incluse și/sau nu au fost aprobate de către Parlament?

Sub acest aspect, Curtea Constituțională a reținut că, „potrivit Constituției Republicii Moldova, Președintele reprezintă un organ unipersonal al statului. El nu poate fi plasat într-o ierarhie a autorităților statale. El nu poate concura cu alte autorități. (...) Din perspectiva Constituției, nu există o concurență între Președinte și Parlament în privința adoptării de politici privind apărarea națională. Singurul care adoptă, în ultimă instanță, asemenea politici, este Parlamentul. Din aceeași perspectivă, Președintele Republicii poate propune, eventual, anumite măsuri, însă fără a avea cuvântul decisiv” [4, § 42].

Potrivit Curții Constituționale, „această concluzie decurge și din interpretarea sistematică a art. 66 lit. d) și e) împreună cu art. 96 alin. (1) din Constituție. Strategia națională de apărare reprezintă un act prin care se stabilesc direcțiile principale ale politicii Republicii Moldova în domeniul apărării. În sensul Constituției, acesta este actul prin care se stabilește doctrina militară a statului, despre care menționează art. 66 lit. e) din Constituție. Aceste norme stabilesc competența exclusivă a Parlamentului în privința aprobării doctrinei militare a statului, iar asigurarea realizării acesteia este delegată de Constituție Guvernului, prin elaborarea de politici în domeniul apărării. Constituția nu-i stabilește Președintelui

ly has certain powers in this field, but how they can be achieved. Consequently, the Constitutional Court considered [4, § 20] it necessary to provide an answer to the following questions:

a) If the Parliament has powers in the field of national defense and if the adoption of the national defense strategy represents such a power?

b) Whether the Parliament is competent to adopt policy documents regarding national defense in the absence of the agreement of the President of the Republic of Moldova and/or the Government?

c) What are the limits of the President of the Republic's responsibility in terms of state defense capacity?

d) Is the President of the Republic of Moldova competent to approve other measures regarding national security and defense, which were not included and/or were not approved by the Parliament?

In this respect, the Constitutional Court held that, „according to the Constitution of the Republic of Moldova, the President represents a unipersonal organ of the state. He cannot be placed in a hierarchy of state authorities. He cannot compete with other authorities. (...) From the perspective of the Constitution, there is no competition between the President and the Parliament regarding the adoption of national defense policies. The only one who ultimately adopts such policies is the Parliament. From the same perspective, the President of the Republic can possibly propose certain measures, but without having the decisive word” [4, § 22].

According to the Constitutional Court, „this conclusion also follows from the systematic interpretation of art. 66 lit. d) and e) together with art. 96 para. (1) of the Constitution. The national defense strategy is an act that establishes the main directions of the Republic of Moldova's defense policy. In the sense of the Constitution, this is the act that establishes the military doctrine of the state, which is mentioned in art. 66 lit. e) from the Constitution. These rules establish the exclusive competence of the Parliament regarding the approval of the military doctrine of the state, and ensuring its realization is delegated by the Constitution to the Government, through the elaboration of policies in the field of defense. The Constitution does not establish for the President of the Republic of Moldova, in this

Republicii Moldova, în acest sens, prerogative relative la aprobarea și la realizarea de politici publice” [4, § 43].

De asemenea, Curtea Constituțională a menționat faptul că „alin. (1) al art. 87 din Constituție nu servește ca argument în susținerea ideii potrivit căreia Președintelui Republicii Moldova i-ar fi recunoscută o competență exclusivă în materie de apărare a țării. Calitatea de comandant suprem al forțelor armate trebuie privită în contextul tuturor reglementărilor constituționale și nu în mod izolat. Principiul coerenței sistemului juridic impune această abordare” [4, § 46].

Într-o altă ordine de idei, Curtea Constituțională a observat că „art. 87 din Constituție nu impune o răspundere a Președintelui Republicii Moldova pentru capacitatea generală de apărare a statului. Răspunderea șefului statului poate fi doar una personală, în legătură cu exercitarea funcțiilor sale în această materie (răspunderea penală pentru comiterea unor infracțiuni împotriva securității de stat). Norma art. 87 (din Constituție – n.a.) nu conține niciun text care ar reglementa o răspundere strict în materie militară. Această concluzie nu exclude însă posibilitatea adoptării unei legi de către Parlament, în spiritul Constituției, prin care Președintelui Republicii Moldova i-ar reveni o asemenea răspundere” [4, § 49].

Din aceste considerente, Curtea Constituțională a decis următoarele:

a) În materie de apărare națională, Parlamentul dispune de o competență legislativă exclusivă.

b) Parlamentul adoptă documente de politici în materie de apărare națională în limitele stabilite de Constituție și de legile în materie. Adoptarea strategiei naționale de apărare se înscrie în sfera de competență a Parlamentului.

c) Art. 87 din Constituție nu prevede o răspundere a Președintelui Republicii Moldova pentru capacitatea de apărare a statului. Aceasta nu exclude posibilitatea adoptării unei legi, în spiritul Constituției, prin care Președintelui Republicii Moldova i-ar reveni o asemenea răspundere.

d) Președintele Republicii Moldova este competent să întreprindă în materie de securitate și de apărare națională doar măsurile care sunt prevăzute și îi sunt permise potrivit legii [4].

sense, prerogatives relative to the approval and implementation of public policies” [4, § 43].

The Constitutional Court also mentioned the fact that „para. (1) of art. 87 of the Constitution does not serve as an argument in support of the idea that the President of the Republic of Moldova would be recognized with exclusive competence in matters of defense of the country. The quality of supreme commander of the armed forces must be seen in the context of all constitutional provisions and not in isolation. The principle of coherence of the legal system requires this approach” [4, § 46].

In another vein, the Constitutional Court observed that „art. 87 of the Constitution does not impose a liability of the President of the Republic of Moldova for the general defense capacity of the state. The responsibility of the head of state can only be personal, in connection with the exercise of his functions in this matter (criminal liability for committing crimes against state security). Norm art. 87 (of the Constitution - n.a.) does not contain any text that would regulate liability strictly in military matters. However, this conclusion does not exclude the possibility of the adoption of a law by the Parliament, in the spirit of the Constitution, by which the President of the Republic of Moldova would have such responsibility” [4, § 49].

For these reasons, the Constitutional Court decided the following:

a) In matters of national defense, Parliament has exclusive legislative competence.

b) Parliament adopts policy documents in the field of national defense within the limits established by the Constitution and the relevant laws. The adoption of the national defense strategy falls under the competence of the Parliament.

c) Art. 87 of the Constitution does not provide for the responsibility of the President of the Republic of Moldova for the defense capacity of the state. This does not exclude the possibility of adopting a law, in the spirit of the Constitution, by which the President of the Republic of Moldova would have such responsibility.

d) The President of the Republic of Moldova is competent to undertake in matters of security and national defense only the measures that are provided for and allowed to him according to the law [4].

Conclusions. Consequently, the quality

Concluzii. În consecință, calitatea Președintelui Republicii Moldova de comandat suprem al forțelor armate nu-i conferă acestuia competențe nelimitate în domeniul apărării. Dimpotrivă, Președintele Republicii Moldova este competent să întreprindă acele măsuri care sunt prevăzute expres în Constituție sau în alte legi adoptate de Parlament. Totodată, trebuie de accentuat faptul că Președintele Republicii Moldova își exercită atribuțiile în domeniul apărării prevăzute de Constituție cu un control din partea Parlamentului. Controlul efectuat de către Parlament poate fi *ex-ante* (în cazul mobilizării parțiale sau totale) sau *post factum* (în cazul măsurilor menite să respingă agresiunea și în cazul declarării stării de război) și reprezintă o garanție împotriva arbitrarului.

of the President of the Republic of Moldova as supreme commander of the armed forces does not give him unlimited powers in the field of defense. On the contrary, the President of the Republic of Moldova is competent to undertake those measures that are expressly provided for in the Constitution or in other laws adopted by the Parliament. At the same time, it should be emphasized that the President of the Republic of Moldova exercises his powers in the field of defense provided for by the Constitution with control from the Parliament. The control exercised by the Parliament can be *ex-ante* (in the case of partial or total mobilization) or *post factum* (in the case of measures to repel aggression and in the case of declaring a state of war) and represents a guarantee against arbitrariness.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Legea nr. 345 din 25 iulie 2003 cu privire la apărarea națională. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 200-203.
2. Hotărârea Curții Constituționale nr. 15b din 16 decembrie 1996 cu privire la interpretarea articolului 87 din Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 1-2/1.
3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 2 mai 2017 privind interpretarea articolului 11 din Constituție (neutralitatea permanentă). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 171-180.
4. Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 21 decembrie 2018 pentru interpretarea prevederilor articolelor 1 alin. (3), 6, 7, 87 și 134 alin. (3) din Constituție. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 13-21.
5. Muraru I. și Tănăsescu E.S. (coord.). Constituția României. Comentariu pe articole, ediția a II-a. București: C.H. Beck, 2019.
6. Protocolul adițional nr. 1 la Convențiile de la Geneva din 12 august 1949 privind protecția victimelor conflictelor armate internaționale. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/50334> [accesat: 25.04.2022].
7. Sesizarea nr.108b din 26 iulie 2018 privind interpretarea unor prevederi din Constituție. Disponibil: <https://www.constcourt.md/cc-docview.php?l=ro&tip=sesizari&docid=862> [accesat: 25.04.2022].

Despre autor:
Serghei SÎRBU,
doctorand,
Universitatea de Stat din Moldova,
e-mail: sirbu.sergiu.80@inbox.ru
ORCID ID: 0000-0003-3076-1065

About author:
Serghei SÎRBU,
PhD student,
Moldova State University,
e-mail: sirbu.sergiu.80@inbox.ru
ORCID ID: 0000-0003-3076-1065